

4. CZY WIESZ... CO DZIAŁO SIĘ W CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ NA BARBARCE?

W pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej w lesie Barbarka zostali rozstrzelani przez Selbstschutz Polacy – więźniowie Fortu VII Twierdzy Toruń. Pierwsza masowa egzekucja odbyła się 28 października 1939 r. Rozstrzelano wtedy około 130 Polaków. Według powojennych szacunków, w lesie Barbarka stracono ogółem od 600 do 1000 Polaków. W latach 1945–1946 w czasie prac ekshumacyjnych odkryto sześć masowych grobów o szerokości 2–4 metrów i długości od 3,5 do 4,7 metrów. Prace nad ekshumacją były utrudnione ze względu na to, że Hitlerowcy w 1944 r. próbując zatrzeć ślady zbrodni rozkopali mogiły i spalili ciała pomordowanych. W miejscu straceń i kaźni Polaków stoją tablice upamiętniające pomordowanych. W 2009 r. ustawiono pomnik autorstwa polskiego rzeźbiarza Mariana Moleny. Na pomniku umieszczono nazwiska osób rozpoznanych podczas ekshumacji.

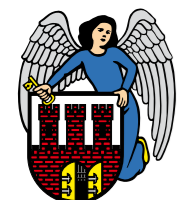
Od 2004 r. historia Barbarki związana jest z działalnością **Szkoły Leśnej na Barbarce**. Szkoła Leśna organizuje w ciągu roku zajęcia przyrodniczo-ekologiczne, historyczne, i kulturalne dla różnego typu szkół oraz konkursy, kampanie, festyny, otwarte imprezy okolicznościowe i rekreacyjne. Oferta Szkoły Leśnej jest interdyscyplinarna: łączy w sobie rozwój świadomości ekologicznej, historycznej, patriotycznej i duchowej dokonującej się w bliskim kontakcie z przyrodą. Stanowi centrum służące szeroko rozumianej edukacji przyrodniczo-ekologicznej. Szkoła pełni również ważną funkcję rekreacyjną dla mieszkańców Torunia i turystów. Teren i zarządzanie Barbarką zostało powierzone przez władze miasta Torunia Stowarzyszeniu „Tilia”.

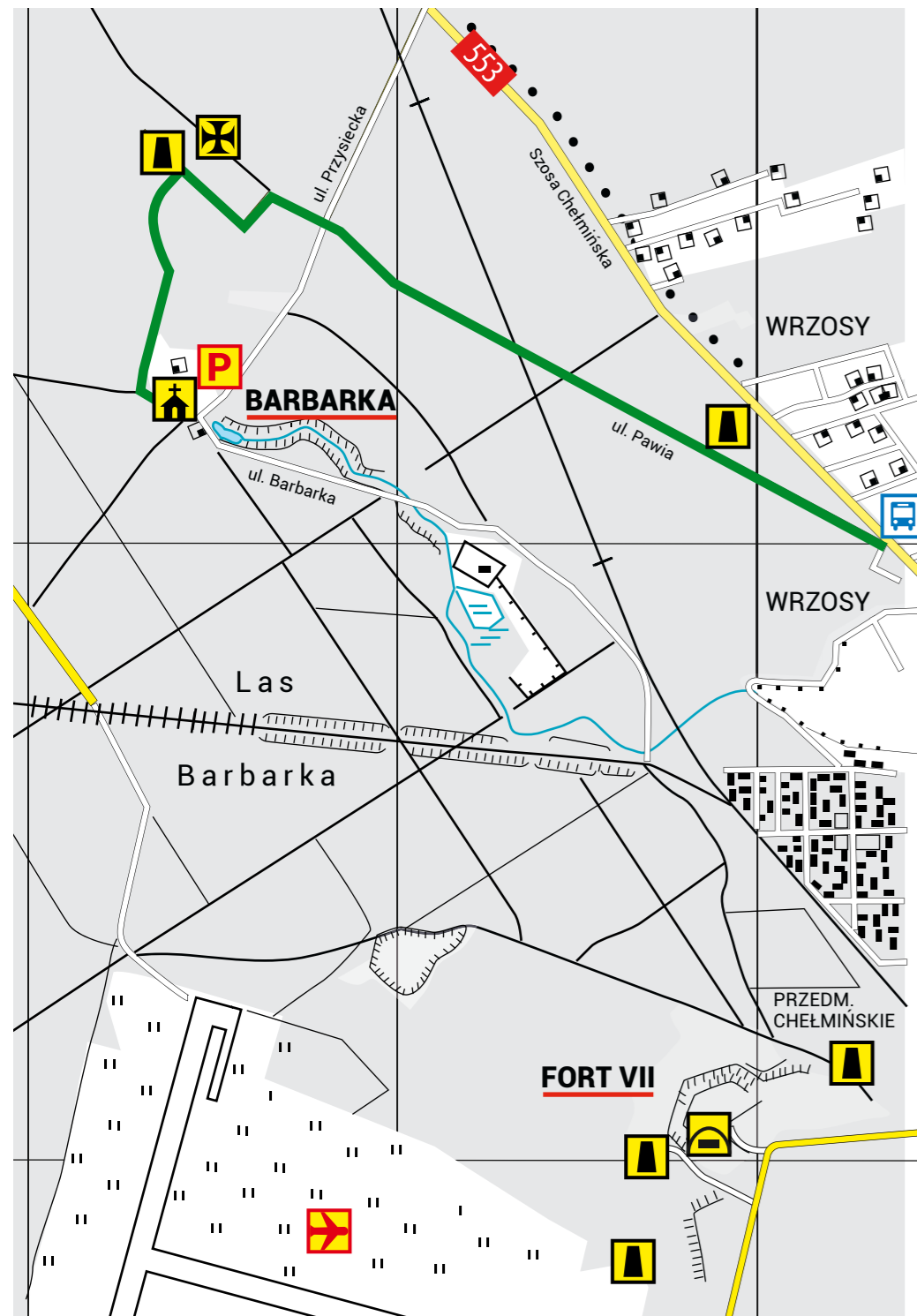
Klejnot
w zielonej koronie
BARBARKA DAWNIEJ I DZIŚ

Stowarzyszenie Tilia
Szkoła Leśna na Barbarce
ul. Przysiecka 13
tel./fax: 56 657 60 85
www.szkola-lesna.torun.pl

Dofinansowano ze środków
Gminy Miasta Toruń

SKALA

500 m

LEGENDA

- Trasa ścieżki
- Wypożyczalnia rowerów
- Przystanek autobusowy
- Parking
- Lotnisko sportowe
- Fort
- Pomnik
- Miejsce martyrologii
- Kapliczka zabytkowa

Barbarka jest uroczym zakątkiem Torunia w woj. kujawsko-pomorskim o bogatej historii i ciekawych walorach przyrodniczych. Jest doskonałym miejscem do rekreacji, wypoczynku i edukacji. Atrakcyjne położenie w kompleksie leśnym zachęca do bezpośredniego kontaktu z przyrodą i wypoczynku w otoczeniu zieleni.

1. CZY WIESZ... SKĄD SIĘ WZIĘŁA NAZWA BARBARKA?

Barbarka jest miejscem o bogatej historii sięgającej XIII w. Według legendy przy jednym ze źródełek ukazała się pustelnikowi św. Barbara. Od imienia św. Barbary zaczęto nazywać Osadę. Pierwsze pisemne informacje pochodzą z 1209 r., pojawia się nazwa Sancta Barbara in Bormol. W związku z objawieniem się świętej rozpoczęły się pielgrzymki do cudownego źródła. Wówczas to ok. 1299 r. pobudowano pierwszą kaplicę. Dzisiaj w miejscu, gdzie prawdopodobnie było źródło, znajduje się kamień młyński, a obok stoi grotta z figurą św. Barbary.

2. CZY WIESZ... KIEDY I KTO ZBUDOWAŁ KAPLICĘ ŚW. BARBARY?

Obecnie na terenie Osady znajduje się kaplica św. Barbary wybudowana metodą szachulcową (tzw. „mur pruski”) w 1842 r. przez Heinricha Tilkę – ówczesnego dzierżawcę terenu. Grób rodziny Tilków możemy obejrzeć na cmentarzu obok kaplicy. Do lat 60. XX w. w kaplicy znajdowały się dwie gotyckie figurki św. Barbary, które zostały przeniesione do Muzeum Diecezjalnego w Pelplinie. W chwili obecnej wyposażenie kaplicy stanowi ołtarz główny rokokowy z XVIII w. Obraz przedstawiający św. Barbarę pochodzi z lat 80. XX w. W 2019 r. przed kaplicą ustawiono granitową figurę św. Barbary.

3. CZY WIESZ... W JAKI SPOSÓB HISTORIA EUROPY WPŁYWAŁA NA LOSY BARBARKI?

W okresie średniowiecza Osada Barbarka była znanym miejscem pielgrzymkowym. Kult św. Barbary był szeroko rozpowszechniony na terenie dzisiejszej północnej Polski, a związane to było z faktem że św. Barbara była patronką flisaków. W 1521 r. przybył tutaj sam Zygmunt Stary wraz z dworem. Po 1815 r., w którym odbył się Kongres Wiedeński, Toruń znalazł się pod zaborem pruskim, a granica z carską Rosją przebiegała niedaleko miasta, ok. 10 km na wschód. W latach 70. XIX w. Prusacy rozpoczęli budowę pierścienia fortyfikacji wokół Torunia. Miasto przez 103 lata było nadgraniczną twierdzą.

W 1920 r. Toruń odzyskuje niepodległość. W okresie II Rzeczypospolitej następuje dynamiczny rozwój miasta a Barbarka staje się miejscem wypoczynkowym dla mieszkańców. Na terenie Barbarki powstają zabudowania gospody z salą taneczną, kaskady i grotty. Rozkwit osady przerywa wybuch II wojny światowej. 7 września 1939 r. do Torunia wkroczyły oddziały Wehrmachtu. W październiku 1939 r. rozpoczęły się aresztowania Polaków, którzy trafiają do zorganizowanych w fortach Twierdzy Toruń więzień.

